

FORGÓSZÉL

Hon- és népismeret levelező verseny

Középdöntő

Név:	Osztály:	Elért pontszám:	Beküldési határidő: 2022. április 15.
Iskola neve, címe:			

Kedves Versenyző Barátunk!

Szeretettel köszöntünk abból az alkalomból, hogy kiváló teljesítményed alapján bejutottál a középdöntőbe.

Nagy**böjt** idején vagyunk, hamarosan kezdődik a húsvéti ünnepekör. Ismerd meg a **f**eladatok segítségével ennek az időszaknak a leányok, legények életét érintő jellegzetes szokásait!

A hamvazó**s**zerdától húsvétvasárnapig tartó időszak a keresztény egyh**á**zban a húsvéti előkészület ideje. A nagyböjt kezdőnapjának elnevezése utal a hamvazás egyházi és laikus szokás**a**ra. A templomban a mise után **a**z elmúlt évi szentelt barka hamuját a pap megszentelte és keresztet rajzolt a hívek homloká**a**ra. Általános hiedelem **s**zerint úgy vélték, aki **h**amvazkodik, annak nem fog fájni a feje. A hamvazás tréfás formájára is van **pé**lda. Szajánban a legények vödör kormos vízzel, rossz meszelővel az útjukba kerülő lányokat „mőghamvazták”. Az ilyen lányr**ól** azt tartották, hogy a következő farsangkor férjhez fog menni.

1. A fenti szöveg kiemelt betűiből összeolvashatod hamvazószerda három egyéb elnevezését. Írd a vonalakra a megtalált jelzőket!

_____szerda

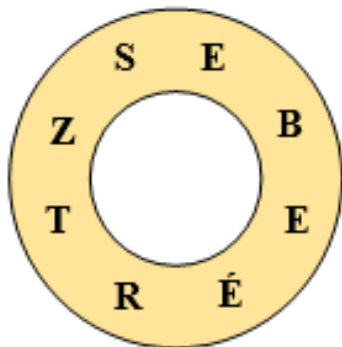
_____szerda

_____szerda

2. Keresd meg a térképen Szaján települést! Írd a vonalra, hogy hol található!

A Szatmár megyei sváb legények nagyböjt első vasárnapján fakarikákat – sajbókat – készítettek. 3-4 méter hosszú botra tűzték, majd megtüzesítették őket. A botot a fejük felett meglóbták, egy deszkához csapták, mire a sajbó elrepült. Közben a legények annak a lánynak a nevét kiáltották, akinek a tiszteletére röptették a tüzes karikát.

3. Az alábbi sajbót kinek a tiszteletére küldhették? Fejtsd meg a karikában rejtőző lánynevet és írd a vonalra!

Nagyböjt idején nem tartottak zenés, táncos mulatságokat. A fiatalok azonban megtalálták az alkalmat a találkozásra, szórakozásra. Böjti vasárnapokon jellegzetes szokások és játékok éltek. Nógrád megyében kedvelt sport jellegű játék volt a mancsózás.

Keresd meg az alábbi linken található néprajz kisfilmet!

https://www.youtube.com/watch?v=c2vAe2L3_nU&t=416s

A kisfilm a tavaszi ünnepkör hagyományait mutatja be. A 3. perc 50. másodpercnél kezdődő Mancsozás rész megjeleníti ennek a játéknak a menetét.

4. Nézd meg ezt a részt és válaszolj a film segítségével a kérdésekre!

Milyen játék a mancskozás?

Kik vesznek rész a játékban?

Mit képvisel a filmben látható őrhalmi viselet?

Milyen kötény tartozott a viselethez?

Mikortól nem játszották már a faluban a mancskozást?

Mik a játék eszközei?

Hogyan nevezik a játékban résztvevő két csapatot?

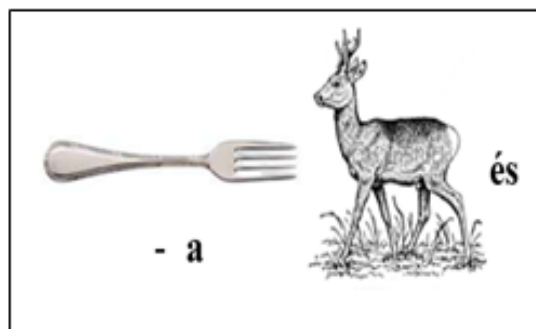
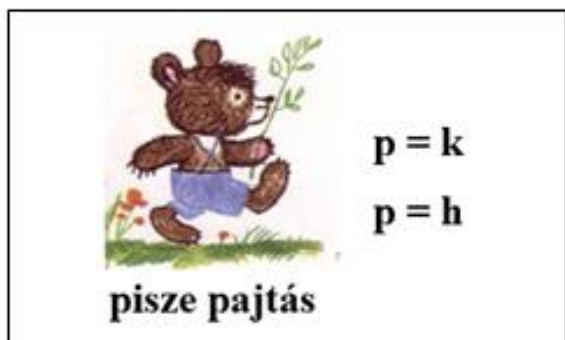
Mi található a pálya közepén?

Mikor cserélnek helyet a csapatok?

Mi tesznek játék közben a legények?

A nagybőjti időszak húsvét ünnepét megelőző hete a nagyhét, ami virágvasárnapkal kezdődik. Pest megyében és Magyarország északi megyéiben virágvasárnaphoz két jellegzetes leányszokás kapcsolódott. Az egyiknek a tél kihajtása, a másiknak a tavasz behozatala volt a célja.

5. Ha megfejted az alábbi képrejtvényeket, megtudod, hogyan nevezik ezt a két szokást.

6. Ha sikerült megfejtened a képrejtvényeket, keresd meg a Magyar néprajzi lexikonban az első képrejtvényhez kapcsolódó szócikket! Ebben megtalálod a lányok által készített bábu sokféle elnevezését. Írd az alábbi vonalakra ezeket a neveket!

7. Keresd meg a Magyar népdalok gyűjteményében az első képrejtvény szokásához kapcsolódó szokásdal szövegét!

<https://mek.oszk.hu/06200/06234/html/nepdalok0020210020.html>

Írd le a nevét a dalban szereplő menyecskének, akinek a ládája üresen van bezárva!

8. Találd meg az alábbi szövegből hiányzó szavak helyét, így megismerheted a májusfaállítás szokását.

Hiányzó szavak:

- őrizni
- leleményességét
- viszonznia
- üveget
- tréfa
- országszerte
- magas
- titokban
- zsebkendő
- zöld ág
- szimbóluma
- keseredve
- nagylányság
- rendes
- virradó éjszaka
- virtuskodás
- rongydarabot, rossz fazekat
- húsvétvasárnap
- bosszúból
- bokrétát
- udvarlás
- felmászásban
- bálba, táncmulatságba
- középületek, kocsmák, vendéglők
- pünkösd
- természet

Az, a hagyományos leány-legény élet jellegzetes a májusfa. A májusfaállítás azon kevés népszokásunk közé tartozik, melyest sokfelé még az élő néphagyományok között lehet számon tartani. Hazánkban többnyire a leányoknak visznek májusfát a legények, de gyakran állítanak elé is. A megújulásának, a tavasznak igen ősi jelképe a A májusfát általában május 1-ére..... állítják, de néhol vagy az ideje. A májusfa beszerzése többnyire, lopva történt, a legények ügyességét, gyakran próbára tette kiválasztása és kivágása. Bizony amelyik lánynak nem állított senki, el is volt! Egyes vidékeken ez a elismerését jelentette. Ez azt is jelentette számukra, hogy elmehet Néhol a májusfával értékelték a leányt: a Bereg megyei Nagydobronyban pl: „Május elsejére virradó reggelre a lányosházak kapujába májusfát állítanak. Ha szép..... lány lakik abban a házban, a zöldágot kipántlikázzák, de ha rossz híre volt a lánynak, akkor aggattak egy kiszáradt gallyra.”

A májusfa legáltalánosabb jelentése azért mégiscsak az udvarlási szándék, sőt a szerelem bizonyítása. szerelmi ajándéknak is nevezhetjük, melyet a lánynak megfelelő módon kellett

..... Néholés kalapra tűzhető,
máshol pénzadományt adtak a megtisztelt lányok.

A májuszfát többnyire titokban állították. Helyi szokás szerint díszíthették a legények, de a lányok is. A májuszfát szokás, nehogy a rivális kiszedje, a kedvéért vagy kidöntse. A legények számára a májusfa a alkalmát jelentette a fára is. Egyes falvakban az volt a híres legény, aki a lehúzott kérgű, fára fel tudott mászni és a tetejéről az le tudta hozni. A májusfaállítás ma is élő népszokás. A májusfa a megújuló természetet, a tavaszt, a szerelmet szimbolizálja. Jelképezte az egykori legénybandák összetartozását, a lányok számára a nagylányság elismerését, a legények értékítéletét és nem utolsósorban máig is az udvarlási szándékot, sőt komolyabb érzelmek megnyilvánulását.

9. Készíts egy A/4-es külön lapra egy rajzot a májusfaállítás szokásáról!